

နောက်ဆက်တွဲ ။ ကုန်းမြင့်ဒေသဖြစ်သော ချင်းပြည်နယ်အတွက် စိုက်ပျိုးနည်း လမ်းညွှန်

ဤစိုက်ပျိုးနည်းလမ်းညွှန်သည် စိုက်ပျိုးရေးဦးစီးဌာန၊ ချင်းပြည်နယ်၏ ဦးစားပေး ဆောင်ရွက်သော ဝင်ငွေရသီးနှံများမှ အချို့သီးနှံများကို ကောက်နှုတ်တင်ပြထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းသီးနှံများသည် ကုန်းမြင့်ဒေသ ဖြစ်သော ချင်းပြည်နယ်နှင့် ကိုက်ညီ၍ အခြားသော ကုန်းမြင့်ဒေသများနှင့်လည်း သင့်လျော်နိုင်ပါသည်။

စပျစ်စိုက်ပျိုးခြင်း

"DSCN8135" by skrubtudse is licensed under CC BY-NC-SA 2.0

စပျစ်သည် (*Vitis vinifera* L. spp) မျိုးစိတ်ဖြစ်၍ ပေ ၁၅၀ ခန့်ထိပင်ရှည်နိုင်ပြီး အလွှာလိုက်ရှိသော အခေါက်များရှိသည်။ အရွက်များသည် အနည်းငယ်လုံးဝန်း၍ (၂-၈) လက်မခန့်ထိ ရှည်၍ ကျယ်ဝန်းနိုင်သည်။ အသီးသည် အစုလိုက်သီး၍ ၎င်းကို စပျစ်သီးဟု ခေါ်ကြသည်။ စိုက်ပျိုးထားသော စပျစ်များသည် ၂ လက်မခန့်ထိရှည်၍ အစိမ်းရောင်၊ အနီရောင်၊ ခရမ်းရောင်နှင့် အနက်ရောင်အထိ ရှိနိုင်သည်။ စပျစ်မျိုးကွဲပေါင်း ၅၀၀၀ ထက်မက ရှိသော်လည်း မျိုးအနည်းငယ်ကိုသာ ဝိုင်းစပျစ်နှင့် စားသုံးရသော စပျစ်အဖြစ်အသုံးပြုကြသည်။ ကမ္ဘာပေါ်ရှိထွက်ရှိသော စပျစ်များတွင် ၇၀ ရာခိုင်နှုန်းခန့်ကို ဝိုင်းစပျစ်ထုတ်လုပ်ကြပြီး ၂၇ ရာခိုင်နှုန်းကို စားသုံးရသောအသီးအဖြစ်လည်းကောင်း၊ ၂ ရာခိုင်နှုန်းကို စပျစ်သီးခြောက်အဖြစ်လည်းကောင်း အသုံးပြုကြသည်။ ချင်းပြည်နယ်တွင်လည်း ဝိုင်းစပျစ်ကို ပိုမိုစိုက်ပျိုးကြသည်။ ဝိုင်းစပျစ်သည် အရည်ပါဝင်မှုများခြင်း၊ အသီးခွံပိုမိုထူခြင်းနှင့် သကြားနည်း၍ အချဉ်ဓာတ်များသော အရသာရှိသည်။

ကြိုက်နှစ်သက်သောရေမြေရာသီဥတု

ဝိုင်းစပျစ်အမျိုးအစားသည် အေးသောရာသီဥတုမှ ပူနွေးသောရာသီဥတုအထိပင် စိုက်ပျိုးဖြစ်ထွန်းနိုင်သည်။ စပျစ်သည် အေးသောရာသီဥတုတွင် ပိုမိုကောင်းမွန်စွာ စိုက်ပျိုးဖြစ်ထွန်း၍ ဝိုင်းထုတ်လုပ်လျှင် Alcohol ဓာတ်ပါဝင်မှုနည်းခြင်း၊ စူးရှသောအချဉ်ဓာတ်ရှိခြင်းနှင့် အနံ့အရသာပိုမို ကောင်းမွန်ခြင်းများရရှိနိုင်သည်။ ဝိုင်းစပျစ်မျိုးများသည် မိုးများသောဒဏ်ကို ခံနိုင်ရည်ရှိသော်လည်း ရေဝပ်သော နေရာကို လုံးဝကြိုက်နှစ်သက်မှုမရှိပေ။ စပျစ်သည် ပျမ်းမျှ မြေချဉ်ငံကိန်း (၅ -၇) ရှိသော မြေကြီးတွင် သင့်တော်သည်။

စိုက်ခင်းမြေနေရာရွေးချယ်ခြင်း

စပျစ်သည် မည်သည့်မြေအမျိုးအစားတွင်မဆို ကောင်းမွန်စွာစိုက်ပျိုးဖြစ်ထွန်းသော်လည်း လေဝင်လေထွက်ကောင်း၍ ရေမပြတ်ရရှိနိုင်သော စိုက်ခင်းနေရာကို ရွေးချယ်ရမည်။ စပျစ်ကို ပြန့်သောနေရာမှစ၍ တောင်စောင်းရာခိုင်နှုန်း ၁၀ ရာခိုင်နှုန်းအထိ ကောင်းမွန်စွာ စိုက်ပျိုးဖြစ်ထွန်းနိုင်သည်။

ကျင်းတူးခြင်း

စိုက်ပျိုးမည့်နေရာသည် တောင်စောင်းဒေသဖြစ်ပါက ကွန်တိုလိုင်း(Contour line) များဆွဲ၍ (၆' x ၆') (သို့) (၆' x ၈') ပေဖြင့် ပန္နက်များရိုက်ကာ ပြုလုပ်ပေးရမည်။ ပန္နက်ရိုက်ထားသော နေရာများတွင် (၁ပေခွဲ) ပတ်လည်ကျင်းများကိုတူး၍ ၎င်းကျင်းများတွင် တောမြေဆွေး၊ သဘာဝမြေဩဇာနှင့် Carbofuran နှင့် Furadan ကဲ့သို့သော မြေအောင်းပိုးသတ်ဆေး ၁ဇွန်းခန့်ထည့်၍ ကျင်းများကို ဖြည့်ပေးခြင်းကို ခြောက်သွေ့ရာသီ နွေရာသီတွင် အပြီးလုပ်ဆောင်ပေးရမည်။

စပျစ်မျိုးရွေးချယ်ခြင်း

စပျစ်ကို မျိုးစေ့မှသော်လည်းကောင်း တစ်နှစ်သားအကိုင်မှသော်လည်းကောင်း ပွားများစိုက်ပျိုးနိုင်သော်လည်း မျိုးကိုင်ဖြင့် မျိုးပွားခြင်းသည် လွယ်ကူ၍ အသီးတင်မှ ပိုမိုမြန်ဆန်သောကြောင့် အများအားဖြင့် အကိုင်များမှ မျိုးပွားစိုက်ပျိုးကြသည်။ ချင်းပြည်နယ်တွင် ဝိုင်စပျစ်မျိုးများ ကိုင်းဖြတ်၍ ပျိုးထောင်ခြင်းကို ဇန်နဝါရီလနှင့် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ပြုလုပ်ခြင်းသည် အကောင်းဆုံးဖြစ်သည်။

စပျစ်ပျိုးထောင်ခြင်း

တောင်ပေါ်ဒေသတွင် ဇန်နဝါရီလနှင့် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ကိုင်းဖြတ်၍ ပျိုးထောင်၍ ဇွန်လနှင့် ဇူလိုင်လ တို့တွင် ပြောင်းရွှေ့စိုက်ပျိုးကြသည်။ ဘောင်စနစ်ဖြင့်ပျိုးထောင်ခြင်း၊ ပျိုးအိတ်ဖြင့် ပျိုးထောင်ခြင်းတို့ ပြုလုပ်နိုင်၍ ပျိုးခင်းနေရာကို အရိပ် ၆၀ ရာခိုင်နှုန်းရရှိစေရန်နှင့် ပြင်ပတိရိစ္ဆာန်ဖျက်ဆီးခြင်းမှာ ကာကွယ်ရန် စိုက်ပျိုးရေးမိုးကာဖြင့် အမြင့် ၆ ပေခန့်ပြုလုပ်၍ ကာရံပေးရမည်။ ပျိုးအိတ်ဖြင့် ပျိုးထောင်ခြင်းသည် အပင်ကြီးထွားမှု၊ အမြစ်အားကောင်းမှု ပိုမိုကောင်းမွန်သည်(ပုံ ၄ နှင့် ၅)။ ပျိုးအိတ်ပြုလုပ်ရာတွင် ကောင်းမွန်သော အပေါ်ယံမြေဆွေး ၃ဆ၊ သဲ ၂ဆ၊ ကောင်းမွန်စွာဆွေးမြေ့သော နွားချေး ၁ ဆဖြင့် ပြုလုပ်၍ (၆ x ၈)လက်မပျိုးအိတ်ဖြင့် အိတ်သွတ်ခြင်းများ ပြုလုပ်ပါ။ ပျိုးဘောင်ဖြင့် ပျိုးထောင်မည်ဆိုပါက ဘောင်မြင့်အနည်းဆုံး ၈ လက်မခန့်ကို အပေါ်ယံမြေဆွေး၊ နောက်ချေးဆွေးနှင့် သဲတို့ဖြင့် ပျိုးအိတ် ပြုလုပ်သကဲ့သို့ ပြုလုပ်ပေးရမည်။ ပျိုးဘောင်ဖြင့် ပြုလုပ်ဆိုပါက ဘောင်အမြင့် ၈ လက်မခန့်ဖြင့် အပေါ်ယံမြေ၊ သဲနှင့် နွားချေးတို့ဖြင့် ပျိုးအိတ်ပြုလုပ်သကဲ့သို့အချိုးအစားဖြင့် ဘောင်ပြုလုပ်ပေးရမည်။ မျိုးကိုင်ရယူရန် စပျစ်ပင်၏ အကိုင်ကို အဆစ် (၃-၄) ဆစ်ခန့်ပါအောင် (၆-၈) လက်မ အကိုင်များကို ဖြတ်၍ယူပါ။ ထို့နောက် အသင့်ပြင်ထားသော ပျိုးအိတ်တွင် (၃-၄) လက်မခန့်ဝင်အောင် အရင်းဖက်မှ ထိုး၍စိုက်ပျိုးပါ။ ပျိုးဘောင် ပျိုးထောင်လိုပါက တန်းကြားပင်ကြား ၄ လက်မပတ်လည်ဖြင့် ကိုင်းထိုး၍ ဆောင်ရွက်နိုင်ပါသည်။ ပျိုးခင်းအား အစိုဓာတ်မပြတ်စေရန် နေ့စဉ်ရေလောင်းပေးရမည်။ ပျိုးသက် ၂ ပတ်သားခန့်တွင် အညွန့်များ ထွက်ရှိလာသည်ကို တွေ့ရှိရမည်။

ပုံ ၁. အဆစ်(၃-၄)ဆစ်ပါအောက် (၆-၈) လက်မခန့်ဖြတ်ပေးရန်

ပုံ ၂. ပျိုးဘောင်တွင် (၄) လက်မခန့်ခြား၍ ပျိုးထောင်ပေးရန်

ပုံ ၃. ပျိုးအိတ်တွင် ထည့် စိုက်ပေးရန်

ပုံ ၄. စိုက်ခင်းဘောင်တွင် ၂ လသားအရွယ် လသားအရွယ်

ပုံ ၅. ပျိုးအိတ်တွင် ၂ လသားအရွယ် (ဘောင်စနစ်ထက် ပိုမိုကောင်းမွန်)

ပုံ ၆. စိုက်ခင်းဘောင်တွင် ၁၁၅ ရက်သားအရွယ်

ပုံ ၇. ပျိုးအိတ်တွင် ၁၁၅ ရက်သားအရွယ် (ပြောင်းရွှေ့ရန်အသင့်)

စိုက်ခင်းအတွင်း ပြောင်းရွှေ့စိုက်ပျိုးခြင်း

စပျစ်ပျိုးသက် (၄-၁၂) လအတွင်း စိုက်ခင်းထဲတွင် ဖွန်၊ ဇူလိုင်လတို့တွင် ပြောင်းရွှေ့စိုက်ပျိုးနိုင်သည်။ စိုက်ပျိုးရန် ပင်ကြားတန်းကြား (၆'x၈') (သို့) (၈'x၈') ဖြင့်အသင့်တူးထားသော ကျင်းများ၏ အလယ် တည့်တည့်တွင် စိုက်ပျိုးပေးရမည်။ ထို့နောက် ၆ ပေအမြင့်ရှိသော တိုင်များကို ၆ ပေခြား ထောင်၍ ၎င်းပေါ်တွင် ကြိုးတန်းခြင်းများကို ပြုလုပ်ပေးရမည်။ တိုင်များကို ရေရှည်ခိုင်ခံနိုင်ရန် သစ်မာများ (သို့) ကွန်ကရစ်တိုင်များဖြင့် အသုံးပြုနိုင်သည်။ ကြိုးတန်းခြင်းများကို သံကြိုးဖြင့် တန်းပေးရမည်။ ထို့နောက် ကိုင်းများမွေးမြူရန် ပျိုးပင်များကို ထိပ်ညွှန်ဖြတ်ပေးရမည်။

ပြုစုစောင့်ရှောက်ခြင်း

စပျစ်ပင်ကို နှစ်စဉ် အကိုင်းဖြတ်ခြင်းများကို ဇန်နဝါရီလ (သို့) ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ပုံမှန်ပြုလုပ် ပေးရမည်။ တစ်နှစ်သား အကိုင်းပြုပြင်ခြင်း - ပထမတစ်နှစ်သားတွင် ထွက်ရှိလာသော အကိုင်းများအနက် ကျန်းမာသန်စွမ်းသော ဘေးတက်၂ခုသာယူ၍ ကျန်အကိုင်းများ အကုန်ဖြတ်တောက်ပေးရမည်။ ထို့နောက် ရွေးချယ်ထားသော ဘေးတက် (၂) ခုကို သွပ်နန်းကြိုးပေါ်တက်စေရန် တစ်ဘက်တစ်ချက်စီတွင် ချည်ပေးရ မည်။ နှစ်နှစ်သားအပင် အကိုင်းဖြတ်ခြင်း - ဒုတိယနှစ်တွင် ရွေးချယ်ထားသော အကိုင်း (၂)ခုကို အရှည် (၄-၈) ပေခန့်သာချန်၍ ဖြတ်ပေးရမည်။ အပင်ခြေရင်းတွင် ထွက်ရှိလာသော အတက်များ အကုန်ဖြတ်ပေးရမည်။ သုံးနှစ်သားအရွယ် အကိုင်းဖြတ်ခြင်း - တတိယနှစ်တွင် ဖြတ်ထားသော အကိုင်းမှ ဘေးတက်များကို (၆-၈) လက်မခြားတစ်ခုချန်၍ ဖြတ်ပေးရမည်။ ထိုအကိုင်းများမှ တက်လာသော သီးကိုင်းများကို နှစ်စဉ်

အဆစ် (၁) ခုသာချန်၍ ဖြတ်တောက်ပေးရမည်။ စပျစ်ပင်ခြေ၏ ၄ ပေခန့်ပတ်လည်တွင် ပေါင်းမြက်များ ရှင်းအောင်ပြုလုပ်ပေးရမည်။ အသီးသီးချိန်တွင် အသီးများနေရောင်ခြည် အပြည့်အဝ ရရှိစေရန်နှင့် လေဝင်လေထွက်ကောင်းစေရန် သီးခိုင်နားရှိ အရွက်များအကုန်ခြွေပေး၊ ဖြတ်ပေးရမည်။ ထိုကဲ့သို့ ပြုလုပ်ခြင်းဖြင့် အသီးပိုမိုကြီးခြင်း၊ ရင့်မှည့်မှုကို စောလျင်စွာရရှိမည်။

မြေဩဇာထည့်သွင်းခြင်း နှင့် မြေငွေ့ဖုံးခြင်း

မြေငွေ့ဖုံးခြင်းကို အပင်ခြေနှင့် (၆-၈)လက်မခန့်ခွာ၍ ကောက်ရိုး၊ မြက်ခြောက်များဖြင့် ဖုံးအုပ်ပေး ရမည်။ မြေဩဇာထည့်သွင်းခြင်းကို အပင်နှင့် (၂)ပေခန့်အကွာတွင် ကျင်းတူးခြင်း၊ မြောင်းတူးခြင်းများ ပြုလုပ်၍ ထည့်သွင်းပေးရမည်။ ၎င်းကျင်းတွင် နွားချေး၊ ကောက်ရိုး၊ မြက်ခြောက်များနှင့် အပေါ့ယံမြေများ ထည့်သွင်း၍ ပြုလုပ်ပေးရန်။ ၎င်းကျင်းတွင် နှစ်စဉ်ထိုကဲ့သို့ မြေဩဇာများထည့်သွင်းပေးရမည်။

ပိုးမွှားရောဂါကာကွယ်ခြင်း

တောင်ပေါ်ဒေသတွင် ရောဂါကျရောက်မှု နည်းသော်လည်း ရံဖန်ရံခါ အောက်ပါရောဂါများ ကျရောက်တတ် သည်။

Powdery Mildew

ဤရောဂါသည် မှိုကြောင့်ဖြစ်သော ရောဂါဖြစ်၍ အရွက်များ၊ အညွန့်များနှင့် အသီးများတွင် ရောဂါကျရောက်သည်။ ၎င်းရောဂါကျရောက်လျှင် အရွက်များတွင် အဖြူရောင်ရှိသော မှိုများ၊ ပေါင်ဒါမှုန့်ကဲ့သို့ မှိုများအရွက်ပေါ်တွင် တွေ့ရပြီး အညွန့်များ ပျက်စီးခြင်းနှင့် အသီးများမရင့်မှီ ခြောက်၍ ကြွေသွားခြင်းများ ဖြစ်ပေါ်မည်။ အထူးသဖြင့် မိုးနည်း၍ စိုထိုင်းဆများသော ရာသီဥတု ဖြစ်ပေါ်က ရောဂါကျရောက်မှု ဖြစ်ပေါ်လွယ်သည်။ သင့်တော်သော မှိုသတ်ဆေးအသုံးပြုခြင်းနှင့် ခံနိုင်ရည်ရှိသောမျိုးများ အသုံးပြုခြင်းဖြင့် ကာကွယ်နိုင်သည်။

Downy Mildew

ဤရောဂါသည် Powdery Mildew ရောဂါနှင့် အနည်းငယ် ဆင်တူသည်။ Downy Mildew မှိုရောဂါသည် အရွက်များ၊ အကိုင်းများ၊ အနွယ်များနှင့် စပျစ်သီးခိုင်များထိ ကျရောက်နိုင်သည်။ ရောဂါကျရောက်ပါက အရွက်များ အဝါရောင်ဖျော့၍ ဖြည်းဖြည်းခြင်း ညှိုး၍ကြွေကျသွားခြင်း၊ အသီးများ မရင့်မှည့်မှီ မီးခိုးရောင်သန်းခြင်းများ ဖြစ်ပေါ်မည်။ ထိုရောဂါများသည် မိုးများခြင်းနှင့် စိုထိုင်းဆများခြင်း ဖြစ်ပေါ်လျှင် ရောဂါကျရောက်တတ်သည်။ ထိုရောဂါများကာကွယ်ရန် ခံနိုင်ရည်ရှိသောမျိုးများ အသုံးပြုခြင်းနှင့် သင့်တော်သော မှိုသတ်ဆေးများ အသုံးပြုခြင်းဖြင့် ကာကွယ်နိုင်သည်။

Black Rot

ဤရောဂါကျရောက်လျှင် အရွက်တွင် အညိုရောင်အကွက်များ အစက်အပြောက်ကဲ့သို့ဖြစ်ပြီး ဒဏ်ရာ၏ အနားတွင် ပိုမိုညိုမဲမည်။ ဆိုးရွားပါက အရွက်တခုလုံးကြွေကျ၍ ပျက်စီးခြင်း၊ အသီးများ အကွက်လိုက် ညိုမဲ၍ ပုပ်ခြင်း၊ သီးကင်းစတွင် တစ်ခိုင်လုံးခြောက်သွားခြင်းများ ဖြစ်မည်။ ရာသီဥတုပူ၍ စွတ်စိုသော ဒေသတွင် ရောဂါ ပိုမို ကျရောက်တတ်သည်။ ရောဂါကာကွယ်ရန် ခံနိုင်ရည်ရှိသောမျိုးများ အသုံးပြုခြင်း၊ အရိပ်ကျရောက်မှု မရှိအောင် ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ မှိုသတ်ဆေးများ အသုံးပြုခြင်းဖြင့် ကာကွယ်နိုင်သည်။

စပျစ်ပင်စည်ထိုးပိုး (Grape cane borer)

ပင်စည်ထိုးပိုးသည် ချင်းပြည်နယ်တွင် ကျရောက်မှုများသော ဖျက်ပိုးဖြစ်သည်။ ၎င်းပင်စည်ထိုးပိုးအရွယ် ရောက်ကောင်သည် အများအားဖြင့် စပျစ်ပင်စည်နှင့် အကိုင်းများ၏ အဆစ်များမှတစ်ဆင့် ဝင်ရောက်ပြီး အစာလမ်းကြောင်းကိုဖျက်ဆီး၍ စားသောက်နေထိုင်သည်။ ဝင်ရောက်သော အဆစ်နေရာသည် ကျိုးသွားခြင်း (သို့) ကြီးလာခြင်းများဖြစ်ပေါ်ကာ ကြာလျှင် ကျိုးပဲ့သွားသည်။ ပင်စည်ခြေရင်းတွင် ကျရောက်လျှင် အပင်

တစ်ခုလုံးဖြည်းဖြည်းချင်းညှိုးခြင်း၊ အရွက်များအချိန်မတိုင်မီ ကြွေကျခြင်းနှင့် ပိုးကျရောက်မှုဆိုးရွာပါက အပင်သေသွားနိုင်သည်။ အထူးသဖြင့် ပင်စည်ထိုးပိုးသည် နွေရာသီတွင် ကျရောက်မှုများသည်။ ထိုပိုးကျရောက်ခြင်းမှ ကာကွယ်ရန် အပင်များကို သေချာစွာ ကြည့်ရှုစောင့်ရှောက်ခြင်း၊ စိုက်ခင်းအား ပေါင်းမြက်များ ရှင်းလင်းခြင်းတို့ ပြုလုပ်ပါ။ ကျရောက်သော အကိုင်းများကို ခုတ်ဖြတ်မီးရှို့ခြင်းသည် အကောင်းဆုံးဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် စိုက်ခင်းအား မီးခိုးမှိုင်းတိုက်ပေးခြင်းဖြင့်လည်း သက်သာနိုင်သည်။

ရိတ်သိမ်းခြင်း

စပျစ်ကို အသီးခိုင်များတစ်ခုလုံး ကောင်းစွာ ရင့်မှည့်ချိန်တွင် သီးခိုင်တစ်ခိုင်လုံး ကတ်ကြေးဖြင့်ဖြတ်ယူ၍ ခူးရမည်။ တောင်ပေါ်ဒေသတွင် မတ်/ဧပြီလတွင် ပန်းစတင်ပွင့်၍ ဇွန်/ဇူလိုင်လတွင် ခူးဆွတ်ရောင်းချနိုင်သည်။ စပျစ်သည် အရည်ပါဝင်မှုများ၍ ကြာရှည်သိုလှောင်၍ မရသောကြောင့် ခူးယူပြီးလျှင် မပုပ်မှီအချိန်မှန် ဝိုင်ပြုလုပ်ပေးရမည်။ စပျစ်ရင့်မှည့်သောအချိန်သည် မိုးရာသီဖြစ်၍ ပုပ်သိုးလွယ်သောကြောင့် ခူးဆွတ်ပြီး ချက်ခြင်း ဝိုင်ပြုလုပ်ခြင်းသည် အကောင်းဆုံးဖြစ်သည်။ စပျစ်သည် မျိုးနှင့် ကိုင်းဖြတ်၍ ပြုစုစောင့်ရှောက်မှုပေးမှုတည်၍ တစ်ပင်လျှင် (၃-၇) ပိဿာခန့် ရရှိနိုင်သည်။

ပုံ ၈။ကတ်ကြေးဖြင့်ဖြတ်ကာ ခူးယူရန်

ကိုးကားချက်များ -

- Erin Doman.2015., Most Common Grapevine Diseases
- Phil Mulder, Oklahoma State University. 2014., Adult cane borer (*Amphicercus bicaudatus*)

ထောပတ်စိုက်ပျိုးခြင်း

ထောပတ်သည် *Persea. Americana spp* မျိုးစိတ်ဝင်ဖြစ်ပြီး မြန်မာနိုင်ငံတွင် လွန်ခဲ့သော နှစ် ၆၀ မတိုင်မှီကပင် စတင်စိုက်ပျိုးခဲ့ကြသည်။ ထောပတ်သည် စီးပွားဖြစ်ဝင်ငွေရရှိသော သီးနှံဖြစ်သည့်အပြင် သမပိုင်းဒေသရှိသော ကမ္ဘာတစ်ဝန်းလုံးတွင် စိုက်ပျိုးဖြစ်ထွန်းသည်။ ထောပတ်သီးရရှိနိုင်ရန် ၃ နှစ်မှ ၆ နှစ်ခန့်ထိ ကြာမြင့်နိုင်ပြီး ပထမဆုံးသီးချိန်တွင် ထွက်နှုန်းနည်းတတ်သည်။ ထောပတ်အသီးခွံသည် အစိမ်းရင့်ရောင်ရှိ၍ ပြောင်လက်သော သီးလုံးများဖြစ်ပြီး သစ်တော်သီးပုံသဏ္ဍာန်၊ ကြက်ဥပုံသဏ္ဍာန် မှ အလုံးပုံသဏ္ဍာန်ထိ ရှိသည်။ ထောပတ်ပင်များသည် ပင်တည်းဝတ်မှုန်ကူးနိုင်သောအပင်များဖြစ်၍ ပျမ်းမျှအခြေအနေအားဖြင့် အသီး ၁၅၀ မှ ၂၀၀ ထိ အသီးရရှိနိုင်သည်။ ချင်းပြည်နယ်တွင် ထောပတ်မျိုး ၈ မျိုးခန့်ပင်ရှိသော်လည်း Reed, Hass နှင့် Pinkerton စသောမျိုးများကို ပိုမိုစိုက်ပျိုးကြသည်။ ထောပတ်သီးများသည် ပြည်တွင်းစားသုံးမှုမြင့်မားရုံသာမက တင်ပို့ကုန်အဖြစ်လည်း အထူးသဖြင့် တရုတ်သို့ တင်ပို့ရောင်းချသည်။

ကြိုက်နှစ်သက်သောရာသီဥတု

ထောပတ်သည် သမပိုင်းသီးနှံဖြစ်၍ အပူချိန် (၆° - ၂၈°) စင်တီဂရိတ်အထိ ကောင်းစွာ စိုက်ပျိုးနိုင်သည်။ အထူးသဖြင့် ပန်းပွင့်၍ အသီးသီးချိန်တွင် အပူချိန် ၁၈°စင်တီဂရိတ်အထက် ရှိသင့်သည်။ ပင်လယ်ရေ မျက်နှာပြင်အမြင့် ပေ(၁၅၀၀ - ၆၀၀၀) အထိကောင်းမွန်စွာ စိုက်ပျိုးနိုင်သော်လည်း နှင်းခါးဒဏ်ကိုမူ ခံနိုင်ရည် မရှိပေ။

ပျိုးထောင်ခြင်း

ထောပတ်ကို မျိုးစေ့ဖြင့်ပျိုးပွားခြင်းနှင့် ပင်ပိုင်းဆိုင်ရာဖြင့် မျိုးပွားခြင်း(ကိုင်းဆက်ခြင်း၊ အဖူးမြုပ်ခြင်း) တို့ဖြင့် ပွားယူနိုင်သည်။ ပျိုးထောင်ရာတွင် မျိုးစေ့ရွေးချယ်ခြင်းသည် အရေးကြီးဆုံးသော အပိုင်းဖြစ်သည်။ မျိုးစေ့ကို မိမိဒေသတွင်ရှိသော ရောဂါ/ပိုးမွှားကင်းသော အပင်မှ ကောင်းစွာရင့်မှည့်သော အသီး၏ အစေ့ကိုသာ ယူရမည်။ ပျမ်းမျှ (၄၀ - ၆၀) ဂရမ်အလေးချိန်ရှိသော မျိုးစေ့ကို ရွေးချယ်ပါ။ မျိုးစေ့များ အခွံခွာလွယ်ကူစေရန် (၁-၂)ရက် အခြောက်ခံ၍ တစ်ည (၁၂)နာရီခန့်ရေစိမ်ပြီး နေပူတွင် နာရီ(၂) ချက်ခန့် လှန်းပေးပါ။ ထို့နောက် အစေ့ခွံကိုခွာ၍ မျိုးစေ့ထိပ်ပိုင်းတွင် လက်မဝက်(1cm) ခန့်ဖြတ်ပေးရန်နှင့် မျိုးစေ့အရင်းပိုင်းကို (0.5cm) ခန့်ဖြတ်ပေးရမည်။ ထို့နောက် ဟော်မှုန်းဆေးနှင့် မှိုသတ်ဆေးအရောတွင် နာရီဝက်ခန့်စိမ် ပေးပါ။

ပုံ ၁၊ နေပူလှန်းအပြီးအခွံနွာခြင်း

ပုံ ၂၊ မျိုးစေ့ထိပ်ပိုင်းကို လက်မဝက်ခန့် ဖြတ်ပေးရန်

ပုံ ၃၊ မှိုသတ်ဆေးနှင့် ဟော်မှုန်းဆေး အရောတွင် နာရီဝက်ခန့်စိမ်ပေးရန်

ပုံ ၄၊ မြေကြီးထဲတွင် ၃ပုံ ၂ပုံဝင်အောင်စိုက်ပါ

ပုံ ၅၊ ပျိုးပင် ၂ လသားအရွယ်

ပုံ ၈၊ ပျိုးပင် ၁၁၅ ရက်သားအရွယ်

ပျိုးခင်းပြုပြင်ထိန်းသိမ်းခြင်း

ပျိုးခင်းမြေနေရာကို ရေမဝပ်သောနေရာတွင် ပြုလုပ်ရန်နှင့် တိရိစ္ဆာန်ဖျက်ဆီးခြင်းမှ ကာကွယ်ရန် ပျိုးခင်းကို အမြင့် ၆ ပေ ဖြင့် အမိုးအကာ တည်ဆောက်ပေးရမည်။ ထို့နောက် ပျိုးအိတ်ကို ကောင်းမွန်သော မြေကြီး ၃ဆ၊ သဲ ၂ ဆ နှင့် ဆွေးမြေ့သော နွားချေး ၁ဆဖြင့် ပျိုးအိတ်(၆ x ၇) လက်မရှိသော ပျိုးအိတ်ကို အိတ်သွတ်ခြင်း ပြုလုပ်ပါ။ ထို့နောက် စိမ်ထားသောမျိုးစေ့များကို ပျိုးအိတ်ထဲတွင် ၈၀ ရာခိုင်နှုန်းခန့် မြေကြီးဖြင့်ဖုံး၍ စိုက်ပျိုးပါ။ ပျိုးခင်းကို အစိုဓာတ်မပြတ်စေရန်နှင့် မျိုးစေ့ပုပ်သွားခြင်း မဖြစ်ပေါ်စေရန် နေ့စဉ် ရေအနည်းငယ်လောင်းပါ။ ပျိုးအိတ်သွတ်ခြင်းကို ဖေဖော်ဝါရီလ၊ မတ်လတွင် ပြုလုပ်ပေးရမည်။ ပျိုးအိတ်များအတွင်း ပေါင်းမြက်ရှင်းခြင်းကို ၂ ပတ် ၁ ကြိမ်ခန့်ပြုလုပ်ပါ။ (၁)လခွဲခန့်တွင် စတင်အညှောင့် များထွက်လာမည်။

ကိုင်းဆက်ခြင်း

ပျိုးထောင်ရာတွင် မျိုးတခုတည်းသာ ရွေးချယ်၍ ပျိုးထောင်ထားပါက (၃-၄) လခန့်တွင် စိုက်ခင်းထဲတွင် တိုက်ရိုက်စိုက်ပျိုးနိုင်သည်။ မျိုးသက် (၃-၄) လခန့်တွင် ထောပတ်ရွက်(၅-၈) ရွက်ခန့်ထိရှိနိုင်သည်။ အကယ်၍ မိမိပျိုးထောင်သောထောပတ်မျိုးများ သေချာမှုမရှိပါက ကောင်းမွန်သော မျိုးကိုင်းများဖြင့် ကိုင်းဆက်၍ ပြုလုပ်သင့်သည်။

ကိုင်းဆက်ပင်ရယူရန် ရောဂါပိုးမွှားကင်းသော အပင်၊ အသီးနှုန်းကောင်းသော အပင်မှ ထိပ်ညွန့်များကို (၃-၅)လက်မ ခန့်ဖြတ်ယူပါ။ ဖြတ်ယူထားသော မျိုးကိုင်းများကို အရွက်များအကုန်ခွေ၍ သစ်သီးများကို ပတ်ရာတွင် အသုံးပြုသော ပလပ်စတစ်အပိး(plastic wrap) ဖြင့် တစ်ထပ်ဖုံးအုပ်ပေးပါ။ ထို့နောက် အောက်ခံပင်ကို ပျိုးအိတ်အထက် (၃-၅) လက်မမှ ကိုင်းဖြတ်ကတ်ကြေးဖြင့်ဖြတ်ကာ အလယ်တွင် ဓားဖြင့် (၁) လက်မခန့် ခွဲပေးရမည်။ မျိုးကိုင်းကို အရင်းဖက်တွင် သတ်ပုံသဏ္ဍာန် ဓားထက်ထက်ဖြင့် (၁) လက်မခန့် လှီးဖြတ်ပေးရမည်။ ထို့နောက် ၎င်းခွဲထားသော နေရာတွင် ဖြတ်ထားသော ကိုင်းဆက်ပင်ကို ကြပ်အောင်ထည့်၍ Plastic wrap ဖြင့် အောက်မှ အပေါ်သို့ လေ၊ ရေ မဝင်စေရန် တင်းကြပ်အောင် ပတ်ပေးရမည်။ ကိုင်းဆက်ပင်သည် ၁၀ ရက်သားခန့်တွင် ထိပ်ညွန့်များ အနည်းငယ်ထွက်လာလျှင် ကိုင်းဆက်ပင်တွင်ပတ်ထားသော ပလပ်စတစ်ကို ခွာယူပေးရမည်။ ထိုကိုင်းဆက်ပင်များ ကြီးထွား၍ (၈-၁၂) လသားတွင် စိုက်ခင်းထဲ၌ ပြောင်းရွှေ့စိုက်ပျိုးနိုင်မည် ဖြစ်သည်။

ပုံ ၇၊ ပျိုးပင်းကို ၁ လက်မခန့် ရရှိအောင်အလယ်မှခွဲပါ

ပုံ ၈၊ မျိုးကိုင်းအား သတ်ပုံသဏ္ဍာန် ဖြတ်ပေးပါ

ပုံ ၉၊ ခွဲထားသော ပျိုးပင်တွင် ညှပ်၍ ထည့်ပေးရန်

ပုံ ၁၀၊ ကိုင်းဆက်ထားသော နေရာအား လေ၊ရေ မဝင်စေရန် အောက်မှ အထက်သို့ချည်ပေးရန်

စိုက်ခင်းမြေပြုပြင်ခြင်း

တောင်ပေါ်ဒေသတွင် ကွန်တိုလိုင်းများဆွဲ၍ ပင်ကြားတန်းကြား (၂၀ x ၂၀) ပေ၊ (၂၅ x ၂၅) ပေ ၊ (၃၀ x ၃၀)ပေ ဖြင့် ပန္နက်ရိုက်ခြင်းများလုပ်ဆောင်ရမည်။ အရိပ်ပင်အဖြစ် စိုက်ပျိုးလိုလျှင် (၃၀ x ၃၀)ပေဖြင့် စိုက်ပျိုးခြင်းသည် ပိုမိုကောင်းမွန်သည်။

ကျင်းများကို ၂ ပေ ပတ်လည်ဖြင့် တူး၍ အပေါ်ယံမြေကြီး နှင့် တစ်ကျင်းလျှင် နွားချေး (၆-၈) ကီလိုဂရမ်ခန့် နှင့် ထုံး ၁၅၀ ဂရမ်ခန့်ဖြင့် ကျင်းပြန်လည်ဖြည့်ပေးရမည်။

စိုက်ပျိုးခြင်း

စိုက်ပျိုးခြင်းကို မြေကြီးအစိုဓာတ်လုံလောက်ချိန် အထူးသဖြင့် မိုးဦးဖြစ်သော ဇူန်၊ ဇူလိုင်တွင် စိုက်ပျိုးရမည်။ ထောပတ်ပျိုးအိတ်များကို အောက်ခြေပိုင်းကို အရင်ဖြတ်၍ ဘေးဘက်ထပ်ဖြတ်ကာ မြေလုံးမပျက်စေရန် ပလပ်စတစ်ခွာယူ၍ ကျင်းအလည်တည့်တည့်တွင် စိုက်ပျိုးရမည်။ အမြစ်များ ခေါက်နေပါက ခေါက်နေသော အပိုင်းကို ဖြတ်ယူကာ စိုက်ပျိုးပေးရမည်။ စိုက်ပျိုးချိန်တွင် မိုးမရွာပါက ၂ ပတ်ခန့် ရေလောင်းပေးလျှင် အကောင်းဆုံးဖြစ်သည်။

ပြုစုစောင့်ရှောက်ခြင်း

ထောပတ်သည် နေအလွန်ပူခြင်းနှင့် နှင်းခါးဒဏ်ကို ခံနိုင်ရည်မရှိသောကြောင့် နေလောင်ခြင်း၊ နှင်းခါးရိုက်ခြင်းများ ဖြစ်တတ်သည်။ ထို့ကြောင့် အပင်ငယ်စဉ်တွင် ဆောင်းရာသီနှင့် နွေရာသီတွင် ၎င်းဒဏ်မှ ကာကွယ်ရန် ကောက်ရိုး၊ စိုက်ပျိုးရေးမိုးကာ၊ အိတ်များဖြင့် ကာပေးနိုင်လျှင် အကောင်းဆုံးဖြစ်သည်။ ထို့ပြင်နွေရာသီတွင် မြေကြီးခြောက်သွေ့နေလျှင် လက်ဖြင့်ရေလောင်းခြင်း၊ ပိုက်နှင့် အစက်ချစနစ် အသုံးပြုခြင်းဖြင့် ရေလောင်းပေးရမည်။ အပင်ငယ်စဉ် လေပြင်းတိုက်ခြင်းကြောင့် အပင်ကျိုးပဲ့နိုင်သဖြင့် တိုင်ထောင်၍ ချည်ပေးရမည်။ တိုင်များကို ဒေသရှိ ဝါးများ၊ သစ်တိုင်များဖြင့် (၂-၃) နှစ်ခန့် ခံနိုင်ရုံစေရန် ပြုလုပ်ပေးရမည်။ ပေါင်းမြက်ရှင်းလင်းခြင်းများကို မပြတ်ဆောင်ရွက်ရမည်ဖြစ်ပြီး အပင်ခြေတပိုက်တွင် အစိုဓာတ်ထိန်းပေးရန်၊ ပေါင်းပေါက်ရောက်မှု သက်သာစေရန် ကောက်ရိုး၊ မြက်ခြောက်များဖြင့် ပြုလုပ်ပေးရမည်။ ပြောင်းရွေ့ပီး ၁ နှစ်သား အရွယ်တွင် အကိုင်းများထွက်စေရန် ထိပ်ညွှန် ဖြတ်ပေးရမည်။ ထောပတ်၏ အမြစ်များသည် ရေသောက်မြစ်မှလွဲ၍ ကျန်ဘေးမြစ်များသည် မြေကြီးအတွင်း အပေါ်ယံမြေ ၆ လက်မဝန်းကျင်တွင်သာ ဖြာထွက်သောကြောင့် ပေါင်းရှင်းခြင်း၊ မြေဩဇာကျွေးခြင်းများပြုလုပ်ရာတွင် သတိထားရန် လိုအပ်သည်။ သက်တမ်းအိုသော ထောပတ်ပင်များကို ပြန်လည်နုပျိုးစေရန် အကိုင်းဖြတ်ခြင်း များပြုလုပ်ပေးရမည်။

ရောဂါကာကွယ်ခြင်း

အသီးပုပ်ရောဂါ

ဤရောဂါသည် မှိုကြောင့်ဖြစ်သောရောဂါဖြစ်၍ အသီး၊ အရွက်နှင့် ပင်စည်အထိ ကျရောက်နိုင်သည်။ သို့သော် အများအားဖြင့် အသီးတွင် ကျရောက်မှုများသည်။ ထိုရောဂါကျရောက်လျှင် ခြောက်နေသော အကိုင်းများ၊ ပုပ်နေသော အသီးများကို ဖယ်ရှားခြင်းဖြင့် နှင့် အရွက်များ အသီးများတွင် လေဝင်လေထွက်ကောင်းအောင် ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် ကာကွယ်နိုင်သည်။

မြစ်ပုပ်ရောဂါ (Phytophthora root rot)

ဤရောဂါသည် တောင်ပေါ်ဒေသတွင် အဖြစ်များသော ရောဂါဖြစ်သောကြောင့် အထူးဂရုစိုက်သင့် သည်။ ရောဂါကျရောက်လျှင် အပင်များညှိုးလာခြင်း၊ အရွက်များသေးခြင်းနှင့် ဖြည်းဖြည်းခြင်း အရွက်များ အကုန်ကြွေကျခြင်းများ ဖြစ်ပေါ်မည်။ ထို့အပြင် အရွက်များမရှိဘဲ ပန်းများဖြင့် ပြည့်နှက်နေခြင်း ဖြစ်ပေါ်၍ ဖြည်းဖြည်းချင်း အပင်တခုလုံး ခြောက်၍ သေသွားခြင်းများဖြစ်ပေါ်မည်။ ရောဂါကာကွယ်ရန် အကောင်းဆုံးမှာ ခံနိုင်ရည်ရှိသောမျိုးအသုံးပြုခြင်း၊ ပင်လုံးပြန် မှိုသတ်ဆေးအသုံးပြုခြင်းဖြင့်သာ ကာကွယ်နိုင်သည်။

အရေးကြီးသောအချက်မှာစိုက်ခင်းပြုပြင်ချိန်တွင် ရေမဝပ်စေရန် မြေနေရာရွေးချယ်ခြင်း၊ မြေပြုပြင်ခြင်းနှင့် ရောဂါကင်းသော ပျိုးပင်အသုံးပြုခြင်း ပြုလုပ်ခြင်းဖြင့် ကာကွယ်ပါ။

ထောပတ် အခေါက်ပုပ်ရောဂါ (Bark Canker rot)

သစ်ပုပ်နာရောဂါသည် အများအားဖြင့် ထောပတ်ပင်၏ အခြေ၊ အောက်ပိုင်းအကိုင်းများတွင် ကျရောက်မှု များသည်။ ဤရောဂါကျရောက်လျှင် ရောဂါကျရောက်သောနေရာသည် အနီရောင်မှ အညိုရောင်သို့ ပြောင်းလာ၍ အပင်ရည်များ စိမ့်ထွက်လာသည်ကို တွေ့ရမည်။ ၎င်းအပင်ရည်များ ခြောက်သွားလျှင် ထုံး(သို့) ဆားကဲ့သို့ အဖြူရောင်အမှုန်များ ကျန်ရှိနေမည်။ ရောဂါကာကွယ်ရန် ရောဂါကင်းသော အပင်မမျိုးယူ၍ စိုက်ပျိုးခြင်း၊ ရောဂါကျရောက်သောနေရာကို ဓားဖြင့်ထစ်၍ ဖော့စဖော့ရပ်ဖျန်းပေးခြင်း(သို့) မှိုသတ်ဆေးဖျန်းပေးခြင်းဖြင့် ကာကွယ်နိုင်သည်။

ဖျက်ပိုးများကာကွယ်ခြင်း

အညွန့်ထိုးပိုး (Shot hole borer and Ambrisia beetle)

ဤအညွန့်ထိုးပိုးသည် ပင်စည်(သို့) အကိုင်းအခက်ထဲ ထိုးဖောက်ဝင်ရောက်၍ အစားစားခြင်း ဥဥခြင်းများ လုပ်ဆောင်သည်။ ထို့အပြင် ပြင်ပမှ ရောဂါများကို သယ်ဆောင်၍ ကာကွယ်ရန် ခက်ခဲသည်။ ပိုးကျရောက်သောအပိုင်းကို ခုတ်ဖြတ်ကာ မီးရှို့ပေးခြင်းနှင့် ပင်စည်အပေါက်ဖောက်ကာ ပင်လုံးပြန် ပိုးသတ်ဆေး ထိုးသွင်းခြင်းဖြင့် ကာကွယ်နိုင်သည်။

နာတံရှည်ကျိုင်းကောင် (Asian long horned beetle)

နာတံရှည်ကျိုင်းကောင်သည် ချင်းပြည်နယ်တွင် ကျရောက်မှုများသော ဖျက်ပိုးတစ်မျိုးဖြစ်သည်။ ထိုပိုးသည် အထူးသဖြင့် ပင်စည်ကို ထိုးဖောက်၍ အပင်၏အစာကြော၊ ရေကြောများကို ပျက်စီးစေသည်။ ၎င်းပိုးကျရောက်လျှင် ထိုး၍ ဝင်ရောက်သောနေရာ၌ လွှစာမှုန်ကဲ့သို့ အစားများနှင့် ပင်ရည်များကို ဒဏ်ရာတစ်ခုတွင် တွေ့ရမည်။ ထိုပိုးကျရောက်လျှင် အပင်များ ဖြည်းဖြည်းခြင်းညှိုးခြင်းနှင့် အပင်များညှိုးကျလာကာ နောက်ပိုင်းတွင် အပင်တစ်ခုလုံးသေနိုင်သည်။ ထိုဖျက်ပိုး ကျရောက်လျှင် ပင်စည် အပေါက်ဖောက်ကာ ပင်လုံးပြန်ပိုးသတ်ဆေး ထိုးသွင်းခြင်းနှင့် ကျရောက်သောအပိုင်းများကို ဖြတ်၍ မီးရှို့ခြင်းဖြင့် ကာကွယ်နိုင်သည်။

ခူးဆွတ်ရိတ်သိမ်းခြင်း

ထောပတ်သည် အပင်ပေါ်တွင် မှည့်သွားခြင်းမရှိပေ။ ထို့ကြောင့်ခူးဆွတ်ပြီးမှသာလျှင် မှည့်သောကြောင့် ကြာရှည်ထား၍ စားလိုပါက အပင်ပေါ်တွင်ထားရှိ၍ လိုအပ်မှ ခူးဆွတ်ကာ အမှည့်ထား၍ စားသုံးနိုင်သည်။ အပင်ပေါ်တွင် ခူးဆွတ်ခြင်းမပြုဘဲ ကြာရှည်ထားလျှင် အစိမ်းရောင်မှ အညိုရောင်သို့ ဖြည်းဖြည်းချင်း အသီးရောင်ပြောင်း၍ လေတိုက်လျှင်ကြွေကျလွယ်မည်။ ထိုပြင် ထောပတ်သီးခူးယူရာတွင် အသီးတွင် ဒဏ်ရာရရှိမှုနည်းစေရန် တစ်လုံးချင်းခူးဆွတ်ခြင်း ပြုလုပ်ရမည်။ ထောပတ်သီး သိုလှောင်ရာတွင် နေရောင်ခြည် တိုက်ရိုက်ကျသောနေရာတွင် သိုလှောင်ခြင်း မပြုရန်နှင့် ခြင်းတောင်းများ၊ ဝန်းများဖြင့် အေးသောနေရာတွင် သိုလှောင်ရမည်။ ထောပတ်သီးသည် ဝယ်လိုအားကောင်းမွန်သော သီးနှံဖြစ်၍ မိမိဒေသရှိ ဈေးများတွင်လည်းကောင်း၊ ပွဲစားများသို့လည်းကောင်း ရောင်းချနိုင်သည်။ ချင်းပြည်နယ်တွင် ထောပတ်သီးကို အသီးအရွယ်အစားပေါ် မူတည်၍ တစ်လုံးလျှင် ကျပ် ၂၀၀ မှ ၇၀၀ ခန့်ထိရရှိနိုင်သည်။

ကိုးကားချက်များ

- California Avocado Society 1988 Yearbook 72:215 – 221 “The Effect of Pretreatments on Avocado Seed Germination.
- Dr. Alvaro Vidiella, NZ Avocado., 2013. NZ Avocado best practice Guidelines. Site Preparation and Planting. Edition.
- Department of Agriculture, Forestry and Fisheries, South Africa,2012., Avocado production Guideline.

တောင်ပေါ်ဒေသဖြစ်သော ချင်းပြည်နယ်အတွက် စိုက်ပျိုးရေးနည်းလမ်းများ

«Arabica» by Hopkinsii is licensed under CC BY-NC 2.0

အောက်ဖော်ပြပါ သီးနှံစိုက်ပျိုးနည်းများသည် စိုက်ပျိုးရေးဦးစီးဌာန၊ ချင်းပြည်နယ်မှ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသောသီးနှံများဖြစ်သည်။ ၎င်းသီးနှံများသည် ချင်းပြည်နယ်၏ ရေမြေရာသီဥတုနှင့် ကိုက်ညီပြီး အခြားတောင်ပေါ်ဒေသများအတွက်လည်း ကိုက်ညီမည်ဟု ထင်ပါသည်။

ကော်ဖီစိုက်ပျိုးနည်း

ကော်ဖီသည် *coffea spp* မျိုးစိတ်ဝင်ဖြစ်၍ ကမ္ဘာတစ်ဝန်းတွင် သောက်သုံးရန်အတွက် ကော်ဖီစေ့များကိုအသုံးပြုကြသည်။ ကော်ဖီသည် ပြည်တွင်းစားသုံးမှုသာမက နိုင်ငံခြား ဈေးကွက်တွင်ပင် သွင်းကုန်၊ ထုတ်ကုန် အခွင့်အလမ်းများ များပြားလာသောကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံတွင် လူကြိုက်များသော သီးနှံတစ်မျိုးဖြစ်လာသည်။ ထို့အပြင် ချင်းပြည်နယ်၊ ရှမ်းပြည်နယ်ကဲ့သို့သော တောင်ပေါ်ဒေသ ရာသီဥတုနှင့်လည်း ကိုက်ညီလျက်ရှိသည်။

ကော်ဖီတွင် မျိုးကွဲများစွာ ရှိသော်လည်း ယေဘုယျအားဖြင့် ကော်ဖီအာရေးဘီကာနှင့် ကော်ဖီရိုဘတ်စတားဟု၍ ကမ္ဘာတစ်ဝန်းတွင် စိုက်ပျိုးလျက်ရှိသည်။ ကော်ဖီရိုဘတ်စတားသည် ရောဂါပိုးမွှားကျရောက်မှုနည်း၍ မြေနှိမ့်ပိုင်းတွင် ပိုမိုစိုက်ပျိုးဖြစ်ထွန်းသော်လည်း ကော်ဖီအာရေးဘီကာထက် အထွက်နှုန်း ပိုမိုနည်းသည်။ ရှမ်းပြည်နယ်တောင်ပိုင်းတွင် သံချေးရောဂါခံနိုင်ရည်ရှိသော အာရေးဘီကာကော်ဖီစပမ်မျိုးကို တချို့တောင်သူများက စိုက်ပျိုးလျက်ရှိသည်။

ကော်ဖီပင်သည် အသီးစတင်ခူးဆွတ်နိုင်ရန် ၃ နှစ်မှ ၅ နှစ်ခန့်ထိ ကြာမြင့်သည်။ ကော်ဖီသီးကောင်းစွာ ရင့်မှည့်၍ ခူးဆွတ်နိုင်ရန် ပန်းပွင့်ပြီး နောက် ၉ လခန့်ကြာမြင့်သည်။ ထို့နောက် ၎င်းကော်ဖီသီးများ ခူးဆွတ်၍ အခွံဆွတ်၍ အခြောက်ခံကာ အသုံးပြုကြသည်။ ၎င်းကော်ဖီသီးလုံးခြောက်များကို Beans ဟုခေါ်ဆိုကြ၍ လှော်၍ အသုံးပြုကြသည်။

ပျိုးထောင်ခြင်း

ကော်ဖီကို မျိုးစေ့မှပျားခြင်းနှင့် ပင်ပိုင်းဆိုင်ရာမှ မျိုးပွားခြင်း (ကိုင်းဆက်ခြင်း၊ ကိုင်းကူးခြင်းနှင့်

အဖူးမြှုပ်ခြင်း) တို့မှ မျိုးပွားယူနိုင်သည်။ သို့ရာတွင် မျိုးစေ့များကို ပျိုးထောင်၍ မျိုးပွားခြင်းကို အများစု အသုံးပြုကြသည်။ တောင်ပေါ်ဒေသဖြစ်သော ချင်းပြည်နယ်တွင် ပျိုးထောင်ရာတွင် ပိုမိုကောင်းမွန်စေရန် ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ပြုလုပ်ကြသည်။ ကော်ဖီကို ပင်ကြားတန်းကား (၈' x ၄') ဖြင့် စိုက်ပျိုးမည်ဆိုပါက ကော်ဖီပျိုးပင် ၁၃၆၀ ပင်လိုအပ်မည်ဖြစ်သည်။ ကော်ဖီပျိုးပင်ပေါက် ရာခိုင်နှုန်း ၇၀ ရာခိုင်နှုန်းရှိပါက တစ်ဧကအတွက် မျိုးစေ့ ၁၈၀၀ ပျိုးထောင်ပါက လုံလောက်ပါသည်။ ပျိုးခင်းနေရာအတွက် ပျိုးဘောင် အနံ ၃ ပေ အလျား ၂၅ ပေရှိသော ပျိုးဘောင်တစ်ခုလျှင် တစ်ဧက ပျိုးထောင်ရန် လုံလောက်ပါသည်။

မျိုးစေ့ရွေးချယ်ခြင်း

မျိုးစေ့ရွေးချယ်ရာတွင် မျိုးကောင်းမျိုးသန့်ရရှိနိုင်ရန် ရောဂါပိုးမွှားကျရောက်မှုမရှိသော အပင်၊ ကျန်းမာ သန်စွမ်းသော အပင်နှင့် အပင်သက်တမ်း (၈-၁၅) နှစ်ခန့်ရှိသော အပင်မှ ကောင်းမွန်စွာရင့်မှည့်သော မျိုးစေ့များကို ရွေးချယ်စုဆောင်းပေးရမည်။ ရရှိသောမျိုးစေ့များကို စနစ်တကျ ရေဖြင့်ဆေးကြောကာ အခွံခွာခြင်းများ ပြုလုပ်ပေးရမည်။ ထိုမျိုးစေ့များမှ ကောင်းမွန်သောမျိုး အသီးတစ်ခုတွင် အစေ့နှစ်ခုပါသော မျိုးစေ့ကိုသာ စုဆောင်း၍ အခြောက်ခံကာ ပျိုးအိတ်ဖြင့်ပျိုးထောင်ရာတွင် အသုံးပြုရမည်။

ပျိုးခင်းမြေနေရာရွေးချယ်ခြင်း

ပျိုးခင်းတည်ဆောက်ရာတွင် ကောင်းမွန်သောပျိုးပင်များရရှိစေရန် ကောင်းမွန်သော မြေနေရာကို ရွေးချယ်ပေးရန် လိုအပ်သည်။ ပျိုးခင်းနေရာသည် ရေအလွယ်တကူရရှိနိုင်သောနေရာ၊ အလွယ်တကူ ကြည့်ရှုနိုင်သောနေရာ၊ ရေမဝပ်သောနေရာဖြစ်၍ ပြန့်ပြူးသောနေရာဖြစ်ရမည်။ ထို့နောက် ပျိုးခင်း ပြုလုပ်မည်နေရာကို အမြင့် ၆ ပေခန့်ဖြင့် အရိပ် ၆၀ ရာခိုင်နှုန်းခန့်ရရှိအောင် စိုက်ပျိုးရေးမိုးကာ များဖြင့်တည်ဆောက်ပေးရမည်။

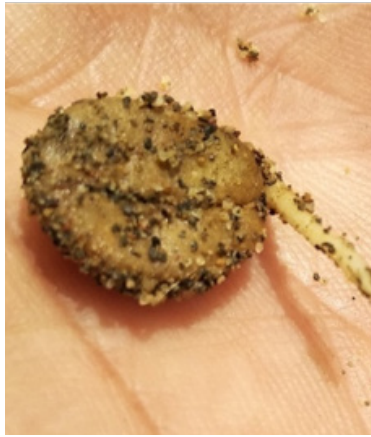
ကော်ဖီပျိုးထောင်ခြင်း

ပျိုးအိတ်ဖြင့် တိုက်ရိုက်ပျိုးထောင်ပါက ပျိုးအိတ်တစ်ခုလျှင် မျိုးစေ့ ၂ စေ့ ကိုမှောက်လျက်အနေအထား ဖြင့် ပျိုးထောင်ပေးရန်။ ပျိုးအိတ်ပြုလုပ်ရာတွင် အပေါ်ယံမြေဆွေး ၃ ဆ၊ သဲ ၂ ဆ နှင့် နွားချေး ၁ဆ ထည့်ကာ ပြုလုပ်ပေးရမည်။ ပျိုးဘောင်ဖြင့် ပျိုးထောင်မည်ဆိုပါက ပျိုးဘောင်အောက်လွှာ ၄ လက်မခန့်ကို အပေါ်ယံမြေခံ၍ ၎င်းအပေါ်တွင် သဲ ၂ လက်မခန့်အထူဖြင့် ပြုလုပ်ပေးရမည်။ ထိုပျိုးဘောင်အပေါ်တွင် တန်းကြား ၄ လက်မထား၍ ကော်ဖီမျိုးစေ့များကို ၁ လက်မခြား၍ မှောက်လက်မအနေအထားဖြင့် ပျိုးထောင်ပေးရမည်။ ပျိုးဘောင်တွင် မျိုးစေ့ချပြီး ကောက်ရိုး သို့ မြက်ခြောက်များဖြင့် ဖုံးအုပ်ပေးရန်။ ထိုသို့ ဖုံးအုပ်ပေးခြင်းသည် ပျိုးပင်ပေါက်မြန်စေရုံသာမက ပေါင်းပေါက်ရောက်မှုသက်သာခြင်း၊ ပျိုးခင်းအစိုဓာတ်ကို ထိန်းသိမ်း ပေးသည်။ ပျိုးခင်းအား အစိုဓာတ်မပြတ်ရရှိစေရန် နေ့စဉ်ရေလောင်းပေးရမည်။

ပျိုးသက် ၂ လသားခန့်တွင် ပျိုးပင်များစတင်အညောင့်ပေါက်မည်ဖြစ်၍ ပျိုးသက် ၃-၄ လသားအရွယ် (ပျိုးပင် လိပ်ပြာအဆင့်) တွင် ပျိုးအိတ်ထဲတွင် ပြောင်းရွှေ့စိုက်ပျိုးပေးရမည်။ ပြောင်းရွှေ့စိုက်ပျိုးချိန် တွင် ကျန်းမာသန်စွမ်းသော ပျိုးပင်များကိုသာ ရွေးချယ်ပေးရမည်။ အမြစ်ကွေးနေသော အပင်များ၊ အပင်ကွေးနေသော အပင်များနှင့် အရွက်ဝါနေသော အပင်များကို အသုံးမပြုရ။ ပြောင်းရွှေ့ရာတွင် ပျိုးအိတ်အလည်တည့်တည့်တွင် အမြစ်များမကွေးအောင်စနစ်တကျ စိုက်ပျိုးပေးရမည်။ ရေလောင်း ခြင်းအားနေ့စဉ် ပြုလုပ်ပေးရမည်။

ပုံ ၁၊ မျိုးစေ့ ကိုမှောက်လျက် အနေအထားဖြင့် ပျိုးထောင်ရန်

ပုံ ၂၊ ၆၀ ရက်သား အညောင့်စ ထွက်ချိန်

ပုံ ၃၊ ၁၁၅ ရက်သား အပင်ပေါက်စုံချိန်

ပုံ ၄၊ လိပ်ပြာပုံအဆင့်

ပုံ ၅၊ ၁၅၀ ရက်သား (ပျိုးအိတ်ထဲ ပြောင်းရွှေ့ရန်)

ပုံ ၆၊ ပျိုးအိတ်ထဲပြောင်းရွှေ့ခြင်း

ပြောင်းရွှေ့စိုက်ပျိုးခြင်း

ကော်ဖီတွင် ပျမ်းမျှရွက်မှန် ၆ ရွက်ခန့်ရှိချိန် ပျိုးသက် ၈ လ (သို့) ၁နှစ်သား တွင် ပျိုးခင်းမှ စိုက်ခင်းထဲသို့ ပြောင်းရွှေ့စိုက်ပျိုးပေးရမည်။ ထိုသို့ ပြောင်းရွှေ့မစိုက်ပျိုးမှီ ပျိုးပင်လေးများ သန်မာစေရန်၊ အပြင်ရာသီဥတုဒဏ် ခံနိုင်စေရန် ပျိုးခင်းအား အမိုးလှုပ်ပေးခြင်းကို ပြောင်းရွှေ့မစိုက်ပျိုးမှီ ၁ လကြိုတင်၍ ဖယ်ရှားပေးရမည်။

စိုက်ခင်းမြေနေရာရွေးချယ်ခြင်း

ကောင်းမွန်သော စိုက်ခင်းရရှိနိုင်ရန် လေဝင်လေထွက်ကောင်း၍ မြေဩဇာကောင်းမွန်သော မြေကို ရွေးချယ်ပေးရမည်။ ပြန့်ပြူးသောစိုက်ခင်းသော်လည်းကောင်း မတ်စောက်သော တောင်စောင်းတွင် လည်းကောင်း စိုက်ပျိုးနိုင်သည်။ မတ်စောက်သော တောင်စောင်းတွင် စိုက်ပျိုးပါက အစောင်း ရာခိုင်နှုန်း ၁၅ ထက်မပိုသော ကုန်းမြေတွင် စိုက်ပျိုးပါ။ ကော်ဖီအားဘီကာမျိုးများသည် ပင်လယ်ရေ အမြင့်ပေ ၂၅၀၀ အထက်တွင် ကောင်းမွန်သော်လည်း ဆီးနှင်းကျရောက်မှုများသာနေရာကို ရွေးချယ်စိုက်ပျိုးပါက အပင်အထွက်ထိလိုက်နိုင်ပေသည်။

စိုက်ခင်းမြေပြုပြင်ခြင်း

စိုက်ခင်းကို နွေရာသီအပြီး တောခုတ်ထွင်ရှင်းလင်းခြင်းနှင့် ပေါင်းရှင်းခြင်းများကို အပြီးဆောင်ရွက်ပေးရမည်။ တောခုတ်ထွင် ရှင်းလင်းရာတွင် အရိပ် ၇၀ ရာခိုင်နှုန်းခန့်ချန်၍ ခုတ်ထွင်ရှင်းလင်းသင့်သည်။ တောင်ပေါ်ဒေသများတွင် ကွန်တိုလိုင်းများဆွဲ၍ ပင်ကြားတန်းကြား (၆' x ၈') သို့ (၈' x ၈') များဖြင့် ပန္နက်ရိုက်ခြင်းများကို ပြုလုပ်ပေးရမည်။ စိုက်ခင်းမြေ အလွန်မတ်စောက်ပါက ပင်ကြားတန်းကြား (၄' x ၈') ဖြင့်ပြုလုပ်ပေးနိုင်သည်။

ထို့နောက် ပန္နက်ရိုက်သောနေရာများတွင် ၁ ပေပတ်လည်ကျင်းများတူး၍ ၎င်းကျင်းကို အပေါ်ယံ မြေ၊ နွားချေး ၂ ကီလိုဂရမ်ခန့်၊ တီဆူပါ ၂ ဇွန်းခန့် နှင့် ထုံး ၁၅၀ ဂရမ်ခန့်ထည့်၍ ကျင်းများကို ဖြည့်ပေးရမည်။

စိုက်ပျိုးခြင်း

ကော်ဖီပျိုးပင် စိုက်ခင်းထဲသို့ ပြောင်းရွှေ့စိုက်ပျိုးခြင်းကို မြေကြီးအစိုဓာတ် လုံလောက်ချိန် မိုးဦး (မေလကုန်နှင့် ဇွန်လ) တို့တွင် ပြောင်းရွှေ့စိုက်ပျိုးပေးရမည်။ ပျိုးပင်အသက်ကြီးလွန်းသော ၂ နှစ်ခန့်ထိ ရှိသော ပျိုးပင်များကို အသုံးမပြုရန်။ ပျိုးပင်များရှိ ပျိုးအိတ်များကို မြေကြီးလုံးမပျက်စေရန် ခွာ၍ စိုက်ကျင်းအလည်တည့်တည့်တွင် စိုက်ပျိုးရမည်။ စိုက်ပျိုးချိန်တွင် အမြစ်များကို ကွေးသွားခြင်းမရှိအောင် စိုက်ပျိုးပေးရမည်။ အမြစ်များကွေးနေပါက ၎င်းအမြစ်များကိုဖြတ်၍ စိုက်ပျိုးပေးရမည်။ စိုက်ခင်းမြေတွင် အရိပ်လုံးဝမရှိပါက ဆောင်းရာသီနှင့် နွေရာသီတွင် ဆီးနှင့်ခါးဒဏ်နှင့် နေလောင်ခြင်းဒဏ်မှ ကာကွယ်နိုင်ရန် စိုက်ပျိုးရေးမိုးကာများ (သို့) ကောက်ရိုး၊ မြက်ခြောက်များဖြင့် ကာကွယ်ပေးရမည်။

အရိပ်ပင်စိုက်ပျိုးခြင်း

သစ်ပင်များအောက်တွင် စိုက်ပျိုးခြင်းဖြင့် ကော်ဖီပျိုးပင်များအတွက် အရိပ်များရရှိနိုင်သော်လည်း ဝင်ငွေရရှိနိုင်သော သီးနှံများကိုလည်း စိုက်ပျိုးနိုင်သည်။ တောင်ပေါ်ဒေသများအတွက် အရိပ်ပင်များကို ထောပတ်၊ မက်မန်း၊ လိုင်ချီး၊ မျောက်ငိုနှင့် ခါတောင်မိုပင်များ စိုက်ပျိုးနိုင်သည်။

မြေဖုံးပင်များကို ကော်ဖီတန်းကြားများတွင် စိုက်ပျိုးခြင်းဖြင့် ပေါင်းပေါက်ရောက်မှု သက်သာခြင်း၊ မြေဩဇာကောင်းမွန်ခြင်း၊ အစိုဓာတ်ထိန်းသိမ်းခြင်းနှင့် မြေတိုက်စားမှုလျော့နည်းခြင်းများစသည့်တို့ ရရှိနိုင်သည်။ ပဲမျိုးရင်းဝင်အပင်များသည် လေထဲရှိ နိုက်ထရိုဂျင်ကို ဖမ်းယူ၍ မြေကြီးထဲတွင် ဖြည့်တင်းပေးသောကြောင့် ပိုမိုအသုံးပြုသင့်သည်။

မြေဖုံးပင်များကို အပြည့်အဝ မကြီးထွားမီ သစ်စိမ်းမြေဩဇာအဖြစ် မြေကြီးထဲတွင် ထယ်ထို(သို့) အပင်များခုတ်ဖြတ်၍ မြေဩဇာပြုလုပ်ခြင်းဖြင့် မြေဆီဩဇာ ပိုမို ထက်သန်မည်ဖြစ်သည်။ မြေဖုံးပင်များကို ရင့်မှည့်သည်အထိထား၍ ရိတ်သိမ်းခြွေလှေ့ပါက မိသားစု အပိုဝင်ငွေပင် ရရှိနိုင်ပါ သည်။

ပြုစုစောင့်ရှောက်ခြင်း

- (က) ပေါင်းမြက်ရှင်းခြင်းများကို တစ်နှစ်လျှင်အနည်းဆုံး ၃ကြိမ်ခန့်ရှင်းပေးရမည်။ အထူးသဖြင့် မိုးရာသီတွင် ရှင်းလင်းပေးရမည်။ ရှင်းလင်းပြီးသော ပေါင်းမြက်များဖြင့် ကော်ဖီပင်ခြေနားတွင် မြေငွေ့ဖုံးခြင်းများကို ဆောင်ရွက်ပေးရမည်။
- (ခ) မြေဖုံးပင်များစိုက်ပျိုးရာတွင် ကော်ဖီပင်အတွက် အထောက်အကူပေးအပင်နှင့် ဝင်ငွေရရှိသော အပင်များကိုသာ စိုက်ပျိုးပေးရမည်။
- (ဂ) ကော်ဖီပင်သည် နွေရာသီတွင်အလွန်ခြောက်သွေ့ပါက ရေလောင်းပေးရန်လိုအပ်သည်။ သို့သော် ရေရှားပါးသော ဒေသများအတွင် သင့်တော်သော ရေရရှိရန် ပြုလုပ်ပေးရမည်။
- (ဃ) ကျန်းမာသန်စွမ်းသော ကော်ဖီပင်ရရှိရန် နှစ်စဉ် ခြောက်နေသောအကိုင်းများ၊ ရောဂါကျရောက်သော

အကိုင်းများကို ဖြတ်ပေးရမည်။ ကိုင်းဖြတ်ခြင်းကို ကော်ဖီပန်းမပွင့်မှီ အကိုင်းအရေအတွက် အပင်အခြေအနေပေါ်မူတည်၍ ဖြတ်ပေးရမည်။ ကိုင်းဖြတ်မှုများစွာပြုလုပ်နည်း (heavy pruning) ကို အပင်အိုများ သီးနှုန်းကျချိန်တွင် အပင်ပြန်လည်နုပျိုစေရန် အသုံးပြုပေးရမည်။

(င) ကွန်ပေါင်းမြေဩဇာ ထည့်သွင်းခြင်းကို တစ်နှစ်လျှင် ၃ ကြိမ်ခန့် ထည့်သွင်းပေးရမည်။ ပထမအကြိမ် ကို မိုးဦး မေလ (သို့) ဇွန်လတွင် တစ်ကြိမ်၊ ဩဂုတ်လတွင် ဒုတိယအကြိမ်နှင့် နိုဝင်ဘာလတွင် နောက်ဆုံးအကြိမ် ခွဲထည့်ပေးရန်။ ပထမအကြိမ်နှင့် ဒုတိယအကြိမ်ထည့်သွင်းချိန်တွင် မြေဩဇာကို အနည်းငယ်သာကျွေးပေးရမည်။

(စ) သဘာဝ မြေဩဇာထည့်သွင်းခြင်းကို တစ်နှစ်လျှင်အနည်းဆုံး တစ်ကြိမ်၊ တစ်ပင်လျှင် ၄ ကီလိုဂရမ်ခန့် ထည့်သွင်းပေးရမည်။ အနည်းငယ်သာလိုအပ်သော အာဟာရဓာတ်များကိုလည်း တစ်နှစ်လျှင် တစ်ကြိမ် ပန်းမပွင့်မှီအချိန်တွင် ဖျန်းပေးရမည်။

(ဆ) ကော်ဖီတွင်ဖျက်ပိုးကျရောက်မှုနည်းသော်လည်း အောက်ပါ ဖျက်ပိုးများကျရောက်တတ်သည်။

- ၁။ အစိမ်းရောင်အကြေးပိုး (green scale)
- ၂။ ဖျက်ပိုး (Aphid)
- ၃။ ထွာကောင် (semi loopers)
- ၄။ အမွှေးထူ ရွက်စား ခူကောင် (Hairy caterpillar)
- ၅။ အမြီးပါ ရွက်စားခူကောင် (Tailed caterpillar)
- ၆။ ဖက်ကပ်ကောင် (stinging caterpillar)
- ၇။ ရွက်ထွင်းပိုး (leaf miner)
- ၈။ အဖူးအရွက်ထိုးပိုး (antestia bug)
- ၉။ ပင်စည်ဖောက်ပိုးအဖြူ (white stem borer)
- ၁၀။ ပင်စည်ဖောက်ပိုးအနီ (Red stem borer)
- ၁၁။ ကော်ဖီသီးလုံးဖောက်ပိုး (Coffee berry borer)
- ၁၂။ ဖိုးလမင်းကျိုင်း (White grub)

ရောဂါအနေဖြင့် တောင်ပေါ်ဒေသတွင် သံချေးရောဂါ ကျရောက်မှုအများဆုံးဖြစ်သည်။ ခံနိုင်ရည်ရှိ သောမျိုးအသုံးပြုခြင်း၊ ဆေးဖျန်းခြင်းတို့ဖြင့်ကာကွယ်နိုင်ပါသည်။

(ဇ) ပေါင်းပင်များ၊ ကောက်ရိုးများနှင့် သစ်ရွက်ခြောက်များဖြင့် နှစ်စဉ်မိုးရာသီကုန်လျှင် ကော်ဖီပင်တိုင်း၏ အခြေများတွင် မြေငွေ့ဖုံးခြင်းကို ပြုလုပ်ပေးရမည်။

ရိတ်သိမ်းခြင်း

ကော်ဖီအရေးအကြီးကျားများသည် မျိုးအပေါ်မူတည်၍ စိုက်ပြီး ၂ နှစ်ခွဲခန့်တွင် ပန်းစတင်ပွင့်ကာ (၃-၄) နှစ် တွင် စတင်ခူးယူနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ ကော်ဖီသီး ရင့်မှည့်ရန် (၈-၁၀) လခန့်ထိကြာမြင့်သည်။ ပုံမှန်အားဖြင့် ဖြေနှင့် မေလတွင် ပန်းစတင်ပွင့်ကာ ဒီဇင်ဘာမှ မတ်လအထိခူးဆွတ်ရိတ်သိမ်းနိုင်မည် ဖြစ်သည်။

ကော်ဖီသီးခူးဆွတ်ရာတွင် အရေးကြီးသောအချက်မှာ လုံးဝနီရဲ၍ ရင့်မှည့်သောအသီးကို ခူးဆွတ်ရန် ဖြစ်သည်။ ကော်ဖီသီးကို (၄-၅) ကြိမ်ခန့် ခူးဆွတ်ရမည်ဖြစ်သည်။ ထို့နောက် မတ်လကုန်တွင် နောက်ထပ်ပန်းပွင့်၍ အသီးသီးရာတွင် ကောင်းမွန်စေရန်နှင့် ကိုင်းဖြတ်ရာတွင် ကောင်းမွန်စေရန် ရှိသမျှသော အသီးများအားလုံးကို အကုန်ခူးဆွတ်ပေးရမည်ဖြစ်သည်။ ပျမ်းမျှအားဖြင့် ကော်ဖီတစ်ပင်လျှင် မျိုးအပေါ်မူတည်၍ ၃ ပိဿာမှ ၆ပိဿာခန့်ထိ ရရှိနိုင်သည်။ ၎င်းသီးလုံးမှည့်များကို ဒေသရှိ ကော်ဖီပွဲရုံများ နှင့် စက်ရုံများသို့ ရောင်းချနိုင်သည်။

အခြောက်ခံခြင်းနှင့်ရောင်းချခြင်း

ကော်ဖီအခြောက်ခံရာတွင် နည်း ၂ မျိုးဖြင့် အခြောက်ခံနိုင်သည်။ ပထမနည်းသည် ကော်ဖီချယ်ရီသီး များကို အလုံးလိုက်အခြောက်ခံခြင်းနှင့် ဒုတိယနည်းမှာ ရေဖြင့်အချဉ်ဖောက်၍ အခွံခွာကာ အခြောက်ခံခြင်း ဖြစ်သည်။ ကော်ဖီသီးလုံးခြောက်များကို အခြောက်ခံရာတွင် အစိုဓာတ် ရာခိုင်နှုန်း ၁၂ ရာခိုင်နှုန်းထိ ရောက်ရှိအောင် အခြောက်ခံပေး၍ ၎င်းသီးလုံးခြောက်များကို ကောင်းမွန်သော အိတ်များဖြင့် လေလုံအောင် သိမ်းဆည်းထားရှိရန် လိုအပ်သည်။ ကော်ဖီထုတ်ပိုးရောင်းချသူများမှ အသီးအစိုများကို ဝယ်ယူ၍ အခြောက်ခံခြင်း၊ အဆင့်အတန်းခွဲခြားခြင်းများ ပြုလုပ်ကာ တင်ပို့ရောင်းချကြသည်။ ပျမ်းမျှအားဖြင့် ကော်ဖီသီးလုံးစိုများသည် အရည်အသွေးပေါမူတည်၍ တစ်ပိဿာလျှင် ကျပ် ၈၀၀ မှ ၁၂၀၀ ခန့်ထိရရှိနိုင်သည်။

ကိုးကားချက်များ

နန်းစိန်မြိုင်, ကော်ဖီသုသေတနနှင့် နည်းပညာပြန့်ပွားရေးဗဟိုဌာန, ပြင်ဦးလွင်. ၂၀၁၈., ကော်ဖီပျိုး ခင်းတည်ထောင်ထိန်းသိမ်းခြင်း

မေသက်လှိုင်, ကော်ဖီသုသေတနနှင့် နည်းပညာပြန့်ပွားရေးဗဟိုဌာန, ပြင်ဦးလွင်. ၂၀၁၈., ကော်ဖီပင် ပြုပြင် ထိန်းသိမ်းခြင်းလုပ်ငန်းများ

ဦးစောဝင်းနောင်, ကော်ဖီသုသေတနနှင့် နည်းပညာပြန့်ပွားရေးဗဟိုဌာန, ပြင်ဦးလွင်. ၂၀၁၈., ကော်ဖီ စိုက်ခင်းတွင် သဘာဝမြေဩဇာနှင့် ဓာတ်မြေဩဇာများကိုအသုံးပြုခြင်း

ဦးစိုးသက်အောင်, ကော်ဖီသုသေတနနှင့် နည်းပညာပြန့်ပွားရေးဗဟိုဌာန, ပြင်ဦးလွင်. ၂၀၁၈., ကော်ဖီ သီးခူးဆွတ်ခြင်း၊ ကြိတ်ခွဲခြင်း၊ သိုလှောင်ခြင်းနှင့် ကော်ဖီဈေးကွက်

ဝဥ စိုက်ပျိုးခြင်း

ဝဥ(ခ) ဖျံဥ သည် (Ammorphophallus spp) မျိုးစိတ်ဝင်ဖြစ်၍ ချင်းပြည်နယ်တွင် တောင်သူများ ကြိုက်နှစ်သက်မှုများသော သီးနှံတစ်မျိုးဖြစ်သည်။ ဝဥကို မြန်မာနိုင်ငံတွင် ချင်းပြည်နယ်၊ ကယားပြည်နယ်၊ ရခိုင်ပြည်နယ်နှင့် ရှမ်းပြည်နယ်တို့တွင် စိုက်ပျိုးလျက်ရှိသည်။ ဝဥ သည် မြေကြီးအတွင်းဥ(corm) များကို အသုံးပြုရသော သီးနှံဖြစ်သည်။ ဝဥကို ဝမ်းစာဖူလုံစေရန် စိုက်ပျိုးနိုင်ရုံသာမက ကုန်သည်/ပွဲစားများမှ တစ်ဆင့် တရုတ်နိုင်ငံနှင့် ဂျပန်နိုင်ငံများသို့လည်း တင်ပို့ရောင်းချနိုင်သည်။ ဝဥ သည် ပြည်တွင်းဈေးကွက် မရှိသော်လည်း နိုင်ငံခြားဈေးကွက် ကောင်းမွန်သောကြောင့်၊ တောင်သူများအတွက် ကောင်းမွန်သောကြောင့် နိုင်ငံတကာဈေးကွက် ထိုးဖောက်နိုင်ရန် ပညာပေးလုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်သင့်သည်။

ဝဥ သည် ပြုစုစောင့်ရှောက်မှုနည်း၍ မြေဩဇာနည်းသောဒေသတွင်ပင်လျှင် စတင်စိုက်ပျိုးချိန်တွင် သွင်းအားစု အနည်းငယ်ထည့်သွင်း စိုက်ပျိုးရုံဖြင့် အပင်ကြီးထွားနိုင်သည်။ ရောဂါပိုးမွှားများ ကျရောက်မှု နည်းသောအပင်ဖြစ်သည်။ ဝဥ ရိတ်သိမ်းချိန်နှင့် ရောင်းချခြင်းသည် စနစ်တကျ တန်ဖိုးမြင့်ထုတ်လုပ်နိုင်မှုပေါ်မူတည်၍ ဈေးနှုန်းအပြောင်းအလဲ ဖြစ်ပေါ်နိုင်သည်။ ထို့အချက်ကြောင့် ချင်းပြည်နယ်ရှိ ဝဥ တောင်သူများသည် ဝင်ငွေရရှိမှုနည်းသော်လည်း လူကြိုက်များသော သီးနှံတစ်ခုဖြစ်လာခြင်းဖြစ်သည်။ သွင်းအားစု အနည်းငယ်အသုံးပြုသော စိုက်ခင်းပင်လျှင် တစ်ဧကလျှင် ပျမ်းမျှအထွက်နှုန်း ပိဿာချိန် ၄၀၀၀-၅၀၀၀ ခန့်ထိ ရရှိနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် ဈေးကွက်အခြေအနေနှင့် စိုက်ပျိုးသည့် မျိုးပေါ်မူတည်၍ ဝဥ အစို တစ်ပိဿာလျှင် အနိမ့်ဆုံးဈေးမှာ တစ်ပိဿာလျှင် ၁၀၀၀ မှ ၁၅၀၀ ကျပ်ထိ ရရှိနိုင်သည်။

စိုက်ပျိုးရန် မြေနေရာရွေးချယ်ခြင်း

ဝဥ သည် ရေစီးရေလာကောင်းမွန်သောမြေကို ကြိုက်နှစ်သက်၍ ရွံစေးများသောမြေနှင့် ရေဝပ်သော မြေတွင် စိုက်ပျိုးခြင်းသည် အထွက်နှုန်းရရှိမှုကို နည်းစေသည်။ မြေဆီဩဇာကောင်းမွန်သောမြေတွင် စိုက်ပျိုးလျှင် မြေဆီဩဇာနည်းသောမြေတွင် စိုက်ပျိုးခြင်းထက် အထွက်နှုန်းသိသိသာသာ ကွာဟမည်ဖြစ်သည်။

ဝဥ ကို တောထဲရှိအရိပ်အောက်တွင် သဘာဝ အတိုင်းတွေ့ရှိနိုင်သည်။ အရိပ်မရှိသော မြေတွင် စိုက်ပျိုးနိုင်သော်လည်း အရိပ်အောက်တွင် စိုက်ပျိုးနိုင်ပါက ပိုမိုကောင်းမွန်သည်။ ထို့ပြင် ဝဥ ကို သီးညှပ်အဖြစ် နှစ်ရှည်ပင်များကို ပင်ကြားတန်းကြား ကျဲကျဲ စိုက်ပျိုးကာ ၎င်းအပင်များအောက်တွင် စိုက်ပျိုးဖြစ်ထွန်းနိုင်

သည်။ ပဲမျိုးရင်းဝင် နှစ်ရှည်ပင်များဖြင့် သီးညှပ်၍ စိုက်ပျိုးခြင်းဖြင့် ဝဥပင်အတွက် မြေဆီလွှာပင် ပိုမို ကောင်းမွန်နိုင်သည်။ ဝဥ ကို ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာအတွင်း ပထမနှစ်တွင်သော်လည်းကောင်း၊ သစ်တော စိုက်ခင်းများတွင်လည်းကောင်း စိုက်ပျိုးနိုင်သော်လည်း အများအားဖြင့် အိမ်ခြံဝန်းစိုက်ခင်းနှင့် ဝဥ စိုက်ခင်း ပြုလုပ်၍ စိုက်ပျိုးကြသည်။

မျိုးစေ့ရွေးချယ်ခြင်း

ဝဥကို ပွင့်သီး၊ ရွက်သီး၊ ဥမွှားများနှင့် ဥ ကြီးကို ခွဲခြမ်း၍ သော်လည်းကောင်း မျိုးပွားစိုက်ပျိုးနိုင်သည်။ သို့သော် တောင်သူများအများစုမှာ- ရွက်သီးမှ စိုက်ပျိုးခြင်းမှာ ရိတ်သိမ်းရန် (၂-၃) နှစ်ခန့်သာကြာ၍ ပွင့်သီးမှ စိုက်လျှင် (၅) နှစ်ခန့်ထိကြာသဖြင့် ရွက်သီးမှ စိုက်ပျိုးခြင်းကို ပိုမိုကြိုက်နှစ်သက်ကြသည်။

ဝဥတွင် ဥအရောင်ပေါ်တွင် မူတည်၍ အဖြူမျိုး၊ အဝါမျိုးနှင့် အနီမျိုးစသည်ဖြင့် မျိုးများစွာရှိသော်လည်း အချို့သော မျိုးများသည်သာလျှင် ရွက်သီးကို ရရှိနိုင်သည်။ အချို့သော ကုန်သည်/ပွဲစားများသည် အဝါမျိုးကို ပိုမို ကြိုက်နှစ်သက်ကြသည်။ ရွက်သီးနှင့် ဥများကို တောင်သူများမှ မိမိကိုယ်တိုင်ထုတ်၍လည်းကောင်း၊ အခြားတောင်သူများနှင့် ကုန်သည်/ပွဲစားများမှတဆင့်ဝယ်ယူ၍လည်းကောင်း စိုက်ပျိုးကြသည်။

ရွက်သီးမှ မျိုးစေ့များကို ဝဥပင်များ မညှိုးမီ လက်ဖြင့်ခူးယူ၍လည်းကောင်း၊ အပင်ညှိုးပြီးမှ ကောက်ယူ၍ လည်းကောင်း စုဆောင်း၍ ရရှိနိုင်သည်။ ဥဖြင့်သိုလှောင်သိမ်းဆည်းခြင်းသည် ခက်ခဲ၍ သိုလှောင်မည်ဆို လျှင် ဒဏ်ရာကင်းသော ဥများကို အမှောင်ထဲတွင် သိုလှောင်သိမ်းဆည်းသင့်သည်။ ရွက်သီးများသည် သိုလှောင်သိမ်းဆည်း၍ လွယ်ကူ၍ တစ်နှစ်ထက်ပင် သိုလှောင်သိမ်း ဆည်းနိုင်သည်။

စိုက်ပျိုးခြင်း

ဝဥ ကို မိုးဦး မေလတွင် စိုက်ပျိုးရမည်။ ဝဥ ကို ဥအရွယ်အစားပေါ်မူတည်၍ ပင်ကြားတန်းကြား (၁ x ၁) ပေဖြင့်လည်းကောင်း (၂ x ၃) ပေဖြင့်လည်းကောင်း ကျင်းတူးပြီးလျှင် စိုက်ပျိုးနိုင်သည်။ ဝဥ တန်းကြား တွင် ဟင်းသီးဟင်းရွက် (သို့) နှစ်တိုပင်များဖြင့် သီးညှပ်၍လည်း စိုက်ပျိုးနိုင်သည်။ ပွင်းသီးများကိုမူ တစ်နှစ် ပျိုးဘောင်ဖြင့် ပျိုးထောင်၍ ပြောင်းရွှေ့စိုက်ပျိုးရမည်။ အကယ်၍ ဝဥ အကြီးကို ခွဲခြမ်း၍ စိုက်ပျိုးမည်ဆိုပါက မှိုသတ်ဆေး တမျိုးမျိုးဖြင့် ဥပုပ်မှုလျော့နည်းစေရန် သုတ်လိမ်းကာ စိုက်ပျိုးပေးရမည်။ မှိုသတ်ဆေးမရှိပါက ဒေသတွင် အလွယ်တကူရရှိနိုင်သော မီးဖိုပြာဖြင့် သုတ်လိမ်း၍လည်း စိုက်ပျိုးနိုင်သည်။

ပြုစုစောင့်ရှောက်ခြင်း

ဝဥကို စိုက်ပျိုးရာတွင် သွင်းအားစုများအသုံးမပြုဘဲ စိုက်ပျိုးလျှင်ပင် အမြတ်များရရှိနိုင်သော်လည်း သဘာဝမြေဩဇာများဖြစ်သော မြေဆွေးများ၊ တိရိစ္ဆာန် စွန့်ပစ်ပစ္စည်းများနှင့် မြေဩဇာများကို စတင် စိုက်ပျိုးချိန်တွင် ထည့်သွင်းစိုက်ပျိုးလျှင် အထွက်နှုန်းပိုမို ကောင်းမွန်မည်ဖြစ်သည်။ မြေဩဇာ အသုံးပြုမည် ဆိုပါက (၁၆ : ၂၀ : ၀) (သို့) (၁၅ : ၁၅ : ၁၅) ပတ်လည်မြေဩဇာကို အသုံးပြုသင့်သည်။

ပေါင်းမြက်ရှင်းခြင်းကို တစ်နှစ်လျှင် အနည်းဆုံး (၂-၃) ကြိမ် ပေါင်းပင်များ အရွယ်မရောက်မီ ပုံမှန်ရှင်းပေးရ မည်။

ဝဥပင်တွင် ပိုးမွှားရောဂါကျရောက်မှုနည်းသောကြောင့် ပိုးသတ်ဆေး၊ မှိုသတ်ဆေးအသုံးပြုမှု နည်းသော် လည်း တိရိစ္ဆာန်များ ဝင်ရောက်ဖျက်ဆီးခြင်းမှ ကာကွယ်ပေးသင့်သည်။ ရဲဖန်ရဲခါ ကြွက်/ပွေးများ ကျရောက်တတ်သောကြောင့် ၎င်းတို့ရန်မှ ကာကွယ်ပေးသင့်သည်။

ရိတ်သိမ်းခြင်း

ခြောက်သွေ့ရာသီတွင် ဝဥ အရွက်များ ညှိုး၍ခြောက်သွားသောကြောင့် ၎င်းအချိန်သည် ရိတ်သိမ်းရန် အကောင်းဆုံးအချိန်ဖြစ်သည်။ ဝဥကို တူးယူရာတွင် ဒဏ်ရာ ရရှိလျှင် ပုပ်သိုးလွယ်သောကြောင့် တူးယူ ရာတွင် ဒဏ်ရာရရှိမှုမရှိဘဲ တူးယူရန် လွန်စွာအရေးကြီးသည်။ တောင်သူများသည် ဝဥ ကို လုပ်သား ရရှိမှုနှင့် ဝဥ

အခြောက်ခံရာတွင် လွယ်ကူစေရန် အများအားဖြင့် ဖေဖော်ဝါရီလနှင့် မတ်လတွင် တူးဖော်ရိတ်သိမ်းကြသည်။

ရောင်းချခြင်း

ဝဥ ကို ဝဥ အစုံဖြင့် ရောင်းချနိုင်သော်လည်း သယ်ယူပို့ဆောင်ခဈေးကြီးခြင်းနှင့် သိုလှောင်ရာ၌ ထိခိုက်ပျက်စီးခြင်းတို့ ကြုံတွေ့ရနိုင်သည်။

ထို့ကြောင့်တောင်သူများသည် ဝဥကို လှီး၍ အခြောက်ခံကာ ရောင်းချကြသည်။ ထိုကဲ့သို့ အခြောက်ခံ၍ ရောင်းချခြင်းသည် သယ်ယူပို့ဆောင်ခသက်သာခြင်း၊ သိုလှောင်ရလွယ်ကူခြင်းနှင့် ဝင်ငွေပိုမိုရရှိစေနိုင်သည်။ ဝဥ အခြောက်ခံရာတွင် ပျမ်းမျှ ဝဥ အစုံ ၆ ပိဿာလျှင် အခြောက် ၁ ပိဿာ ရရှိသည်။

တောင်သူများကိုယ်တိုင် အခြောက်ခံရာတွင် အရေးကြီးသော အချက်မှာ အခြောက်မြန်စေရန်နှင့် ဝဥ ခြောက်များတွင် မှိုများကပ်၍ အနက်ရောင်ပြောင်းခြင်းများကို ဂရုစိုက်ရန် လိုအပ်သည်။ ကုန်သည်/ပွဲစားများသည် ထိုကဲ့သို့ ဝဥ အရည်အသွေးပေါမူတည်၍ ဈေးနှုန်းပေး၍ ဝယ်ယူသည်။

ဝဥ အခြောက်ခံရန် ဝဥ ကို ကောင်းမွန်စွာဆေးကြော၍ အထူ လက်မဝက်မှ (၁) လက်မခန့်ရရှိအောင် ပါးပါးလှီး၍ အခြောက်ခံပါ။ ထူသောဝဥများသည် အနက်ရောင်ပြောင်းရန် ပိုမိုလွယ်ကူသည်။ ဝဥ အခြောက်ခံရာတွင် ဝဥအခြောက်ညီစေရန် အထူအပါးကို စက်(သို့) ဓားဖြင့် ညီညီလှီးပေးရန် လိုအပ်သည်။ ဝဥ လှီးရာတွင် ယားယံတတ်သောကြောင့် ပလပ်စတစ်လက်အိတ်များ အသုံးပြုပေး ရန်လိုအပ်သည်။

တောင်သူများသည် ဝဥအခြောက်ခံရာတွင် နေရောင်ခြည်တိုက်ရိုက်ထိတွေ့သော မြေကြီးပေါ် (သို့) အမိုးပေါ်တွင် အခြောက်ခံကြသည်။ တောင်သူများမှ ဆိုလာအခြောက်ခံသေတ္တာများ၊ ဇကာများနှင့် ဗန်းများလည်း အသုံးပြုနိုင်သည်။ မီးဖိုတွင် အခြောက်ခံခြင်းနှင့် အခြောက်ခံရာတွင် ကန့်အသုံး ပြုခြင်းများသည် ရောင်းချ၍ မရခြင်းနှင့် သန့်စင်မှုမရှိခြင်းတို့ကြောင့် အသုံးမပြုသင့်ပေ။

